

Reist op eendaagsche retours!

Het Damrak lag eenzaam in de grijze naargeestigheid van een crisis-winteravond. Grauwe stad van grauwe levens! Maar door den nevel vlamden de letters boven het Centraal-Station: „Reist op eendaagsche Retours”. Korte reizen voor kleine beurzen. En: „Met de koffie thuis!” zooals de volksmond zoo teekenachtig zegt. Minimum-ongemak voor minimum-kosten bij minimum-inspanning.

De letters bleven voor mijn geest navlammen, toen ik reeds lang verder was gegaan. Dit opschrift loonde mij een levens-beeld, een tijd-beeld. Onze tijd mist het kenmerk van volharding. Bij snelverkeer langs den weg, is er een buurtverkeer van den geest. Denkt aan de S.D.A.P., die de grootste revoluties maakt in haar eigen resoluties! Internationaal-nationaal; geen wethouders — wel wethouders; ontwapening — nationale verdediging, d.w.z. steeds heen en terug, buurtverkeer. Denkt aan de algemeene stemming van ons volk: tegen de revolutie — na een kwartaal weer rood; Colijn is de man — Colijn d'r an! Hoort u niet het lokaaltje gemoedelijk beilen? Jan Salie neemt z'n pruimpje en: Met de koffie thuis!

Was ons christenvolk daar nu maar vrij van, maar helaas, ook wij reizen maar al te veel op eendaagsche retours. De Schrift beschrijft schier nergens het christelijk leven zonder te wijzen op de lijdzaamheid, dat is de volharding. De mannen Gods hebben volhard tot zij de volle belofte Gods hebben verkregen. Dat vroeg de volle spanning van hun geloof. In die volharding waren zij eenerzijds de ellendigsten van alle menschen. Zij waren niet: Met de koffie thuis. Zij zijn als het God belijde, met de belofte in hun graf gegaan, met de belofte in de ziel hebben zij den wredesten dood getrotseerd, de aangeboden verlossing niet aannemend. Het geloof kent geen oplossing dan DE oplossing in het Verbond. Ach, wat is er van dezen kloeken geloofsmoed overgebleven? Locaaltjes vol belijders, die een godsdienstig of politiek nieuwtje gaan meemaken. Die reises zijn zoo kort, weet u! Heiligmaking in een hand-omdraai! Genezing van lichaams- en zielsgebreken, zooveel per half uur. Een christelijke staat en een christelijke maatschappij in één parlementaire periode. En... met de koffie thuis!

Of, waar men het beginsel vasthoudt, welk een slappe practijk. Welk een terugkrabbelen, waar een moedig voorwaarts gaan was geboden. Welk een ontzenuwend talmen en treuzelen, waar de inzet van de volle persoonlijkheid werd gevorderd. Collecten met buurtverkeer. Een oogenblik schijnt het vuur te gaan branden. De liefde schijnt ontwaakt. Giften stroomden toe. Verheug u niet te spoedig, want plotseling zakt alles weer in. De menschen reisden op eendaagsche retours, dat was het!

Vergaderingen met buurtverkeer. O, wat een verdrietig en ergerlijk hoofdstuk. De spreker bepleitte met goeden hartstocht zijn zaak. De stemming was er wel. De collecte viel niet tegen. De belofte scheen rijk. Enkeligen praatten er nog een dag, zelfs een paar dagen over na. Toen doofden allen weer uit. Tot te zijner tijd — zie reglement artikel zooveel — de zaak weer reglementair opgepookt zal worden.

Van alle ijdelheden dezer aarde zijn er weinige, die ijdelier zijn dan zulke vergaderingen! O, dat spelen, dat regeering-spielen, kerk-spielen, het berooft ons zoo van onze innerlijke kracht. Dat opheffen van eeuwige waarheden, krachten des hemels, als wij niet branden willen. Voorzitters, begint uwe vergaderingen maar zoo: Is iemand van plan iets te doen? Niemand? Dan sluit ik de vergadering...

Als het zoo zou doorgaan, wordt heel onze christelijke actie een liquidatie met buurtverkeer. Afbreken, weer een stukje opbouwen, weer afbreken en zoo voort.

Alle oorzaken kunnen hier niet genoemd worden. Eén moet genoemd. Het geloof is geen zelfstandig iets. Het wordt bepaald door zijn inhoud. Als wij niet het volle object des geloofs aandurven verschrompelt het geloof zelve.

Abraham verwachtte de stad met fundamenten, hij heeft haar van verre gezien, geloofd en omhelsd. Als wij de ziel met fundamenten verwachten of zelfs alleen de kerk met fundamenten, en alzo God tekort willen doen, zal ons geloof inzinken en afsterven. Want de genade is niet de genade van heen en weer, maar van de progressie.

Lant de locaalmenschen maar hun baantje afsporen om met de koffie thuis te zijn.

Maar hooren wij het vertreksein:

Instappen! Géén buurtverkeer!

N. B.

ggestemder lof te

hier alleen bedoeld n arbeid vrijwel nite, de werken derijn, dat ze over eele wereld gedaa slechts ziet op de werk, verstaan dHet hier gebruikte densieve beteekenit uitsluitend tot e — men denke aan ekingen, aan huer betooning vanijd er vijfduizende meening is nje algemeen mogelijk

geloovigen groote theengaaf tot de werk moeten voortland doet, zijn n van Zijn Zenderigen niet hun eigenist, van Hem, Daipieel reeds tot alMaar dan kan dtezegd worden, wantChristus reeds een

van vandaag, vatlensiever, meer inChristus' werk opheengaan tot denkt. Hem is gegevenaarde. Dus is Zijnveel machtiger gooor bereikt. Hij bele verwerpen, dochloopt nu over vanHij door de Zijnen, u ook van de daden

verkondigt, gaat er van het machthebde geloovige in zijnatan verbreekt, geien worden meerZijn verheerlijkingvloed, die van de, is sterker dan een

ook om te roemenoo waarachtig, zoHem gelooft, Da

komt 't geloof tegaan we — wat er geschiedt — moedigok door ons, datinder hel haar niet

D. V.

LEVEN

in zijn niet altijdBarths besprekingn Barths theologieechtvaardigmakingde spits gedreves

lat door Barth eenoneerd en ook wifereformeerde belijden valt. Dit in de

heel zijn theologieit en bepalen modonder andere gelen van deze zijntent de rechtvaaf

r: Barths theologie

et het eerste, doereformeerde taut

telkens weer hebto; vandaar taut

Barth eigenlijk zellten en ook behaandette maar eenop den zin „God isrs onze Decemberand van Advent elleg ik het zelfde, aart zich aan men

schen, en, als ik zeg: het Woord werd vleesch. Zijn betoog komt dan hierop neer: Gods Woord (wel te onderscheiden van de Schrift), dat is God Zelf (Gods Woord is de persoon van God, die spreekt); dat Woord komt nu onder menschen, neemt onder hen „gestalten” aan (Schrift, kerkelijke verkondiging, Jezus Christus), die „gestalten” zijn „vleesch” (kreatuurlijk, aardsch); dus: Gods Woord komt in het vleesch; het Woord is vleesch geworden. Ik heb dus onder andere woorden hetzelfde gezegd. Vandaar ook, dat Barth de uitspraak: „God is in het vleesch gekomen” ten aanzien van den anderen volzin: „God openbaart Zich aan menschen” niet een synthetisch, doch een analytisch oordeel noemt. Populair (en dus niet heelmaal juist) kan ik dit zóó verduidelijken: een analytisch oordeel zegt hetzelfde als wat reeds eerder gesteld was en voegt er geen nieuw element aan toe. „De jongeling Karel”, — die woorden krijgen een analytisch oordeel als ik zeg: er is een persoon van het mannelijk geslacht, die den naam Karel draagt, en tusschen den kinderleeftijd en dien der volwassenen instaat. Zou ik nu verder gaan en erbij zeggen: Karel scheert zich al, dan zou dat een synthetisch oordeel zijn; immers, niet alle jongelingen behoeven zich te scheren, of doen het. Ik heb dus een nieuw element ingedragen, dat nog niet besloten lag in de aanduiding: „de jongeling Karel”.

Het zal nu den eenvoudigsten lezer duidelijk zijn, wat Barth bedoelt. Indien de zin: „Gods Woord werd vleesch” analytisch en niet synthetisch is tegenover het spreken van „den zich openbarenden God”, dan heb ik dus twee keeren hetzelfde gezegd. De tautologie.

Nu is het — om maar dadelijk op dit punt eigen meening hier tegenover te stellen — voor een gereformeerde heusch geen analytisch oordeel, dat ten overstaan der openbaring Gods de inzel, den inhoud beteekent van de Decemberpreek (Advent en Kerstfeest). Want die adventsteksten zijn in dit verband synthetische oordeelen. God heeft Zich — in de historie — geopenbaard ook zonder vleeschwording. In het paradijs (Assen!) openbaart Hij Zich, zonder dat nog aan de vleeschwording gedacht worden kan. En ook na den zondeval openbaart Hij Zich zonder dat de openbaring vleeschwording des Woords is. Men moet met dat begrip „vleesch” niet zoo „vleeschelijk” omspringen; niet zoo willekeurig-beeldsprakig. Want het „vleesch” van den mensch Jezus Christus, dat is Zijn lichaam, Zijn bloed, Zijn spieren en beenderen, Zijn mensche-lijke ziel, en wat daar verder volgt. Daar is evenwel geen spierte „vleesch”, en geen schijn van vleesch-wording in, als Mozes spreekt of schrijft, of David, Jesaja, Habakkuk, Paulus, Johannes. Er is geen kind-wording der moeder, als zij moeders woord spreekt onder kinderen. Die kind-wording is uitgesloten. Kan een mensch, oud-geworden zijnde, andermaal ingaan in den schoot zijner moeder? vraagt Nicodemus aan Jezus; en deze denkt er niet aan, op die vraag bevestigend te antwoorden. Wel bedient God Zich van het „vleesch” van Mozes, David, Jesaja, Habakkuk, Paulus, Johannes. Maar Hij wordt in hen geen vleesch. En heelmaal niet in hun woord, gesproken of geschreven, dat doet er niet toe. God werd vleesch alleen in den mensch Jezus Christus. En niet eens in Zijn woorden, gesproken of geschreven, dat doet er al weer niet toe. Wie Kerstfeest belijdt, die spreekt ten aanzien van den zich-openbarenden God een synthetisch oordeel. Als 't anders was, zou ik op Kerstfeest niet op een christelijken preekstoel willen staan, „orthodox” of „modern” — dat doet er dan óók niet meer toe.

Zooals nu op dit punt het karakter der Barthiaansche theologie als tautologie gemakkelijk duidelijk worden kan, zóó kan men verder over heel de linie zich de gevallen van zulke tautologie aan den opmerkzamen lezer zich zien opdringen.

Gods werk in den Geest is eigenlijk hetzelfde als dat in den Zoon; er is alleen maar dit verschil, dat den éenen keer Gods werk naar de subjectieve, den anderen keer naar de objectieve zijde er in aangeduid wordt (Gogarten verweet op dit punt Barth terecht, dat hij hier opereert met filosofische techniek, die hij vroeger veroordeelde). Als iemand zich hier verwondert (een schijnbaar-gelukkig mensch, die zich nog verwonderen kan, wezenlijk gelukkig is eigenlijk, wie de zaak dóór heeft), en als zoo iemand zich afvraagt, hoe het dan ter wereld mogelijk is, dat b.v. de „feiten” van Christus' geschiedenis feitelijk hetzelfde zijn als de „werken” van Gods Geest in den mensch, dan bedenke hij, dat de feiten, waaraan hij, de verwonderde gereformeerde, „hangt”, slechts TEEKENEN zijn van een beteekende zaak (zoo is b.v. de geboorte uit de maagd, we zeiden het onlangs reeds) slechts TEEKENEN van de beteekende ZAAK, dat (zie boven) het Woord vleesch werd, God spreekt tot menschen. En de goede werken (die de verbaasde gereformeerde werken-der-heiligmaking plaecht te noemen) die zijn slechts TEEKENEN van Gods tegenwoordigheid in ons. Zoo is dus het werk van den Geest hetzelfde als dat

van den Zoon; het is dan, behalve met onze advents- en kerstpreeken in de maand December, óók voor gereformeerd besef straks in den zomertijd gedaan met onze Pinksterprediking; want dat de Geest (in de historie) het alles „uit Christus neemt”, dat heeft nu — als Barth gelijk heeft — met de historie niets te maken. We moeten de pinksterteekenen vooral niet met de pinksterzaak verwarren: God spreekt. Tautologie. En heiligmaking is eigenlijk hetzelfde als rechtvaardigmaking; tautologie (Kohlbrugge). En een orde des heils is er niet (Miskotte).

En zoo voort, en zoo voort.

De „theologie” der tautologie.

Want dat er mysteriën zijn die in de geschiedenis eerst verborgen waren, doch daarna in de historie met historisch effect ont-sluiert zijn, dat mag wel Paulus zeggen, maar Paulus is dan ook heel wat anders dan Karl Barth.

Daarom mogen onze gereformeerde belijders tegen deze „theologie” over heel de linie zich wederom in adventsdagen wapenen. En over heel de linie „neen” er tegen zeggen. Een neen-vantautologie; ik weet wel, dat „De Reformatie” in andere woorden vaak hetzelfde zegt, ik weet wel dat ik vervelend ben (Multatuli). Want de tautologie van mijn „neen” is tenminste een corresponderen met de tautologie van Barths ja-enneen. En ik ben dankbaar voor het feit, dat onze uitgever wekelijks nieuwe abonné's boeken kan. Als Barth over heel de linie het analytische oordeel althans voor de „beteekende zaak” uitsprekt, en door de christelijke kerk uitgesproken acht in de twaalf artikelen, dan willen wij over heel de linie aantoonen, dat het gaat om het synthetisch oordeel. „Zij gaan van kracht tot kracht steeds voort”. God zegt ja tot de historie. Verborgenheden, eerst bedekt, kwamen later tot het licht. Na Genesis 1:1 is elk nieuw woord een synthetisch oordeel, na het eerste geloofsartikel het volgende evenzoo.

En wat die „teekenen” betreft: de kribbe is geen teeken, maar een van de ontelbare beteekende ZAKEN, waarmee God Zijn volk heeft bezocht, aangezien, leeren zien. „Teekenen” zijn trouwens op hun beurt zelf weer „zak en”; ze zijn bedoeld door God, gegeven, ingedacht, besloten door Zijn raad, en uitvoering — ook zelf voor hun deel — van Zijn besluit. „Gott ist Gegenwärtig”, zoowel in teeken als in beteekende zaak; ook hier kan men — Godlof — het onvruchtbare werk van het trekken van scheidslijnen tot afgrenzing van „terreinen” wel staken.

Laat nu de maand December maar komen; het is prachtig, gereformeerd dominee te zijn en advents- en kerstpreeken te houden. Alleen maar: speelt dan niet met Barthiaansch dynamiet; — het kind in de kribbe is er al lang uit, en is vandaag in den hemel, uw Koning, uw Heer, uw God, uw hoogste Profeet. Hij luistert scherp, of gij Zijn geboorte uit de maagd teeken dan wel (óók) beteekende zaak noemt, en of gij nog wat te doen overlaat voor Zijn Geest, dat syn-thesis is bij wat Hij voor u deed en doet.

K. S.

Correspondentie met Dr O. Noordmans.

Eenigen tijd geleden heeft voor de studenten aan de Vrije Universiteit Dr O. Noordmans gesproken. Het verslag van deze rede interesseerde mij, toen ik van vrienden hoorde, dat het in „De Nederlander” opgenomen was. Later trof ik hetzelfde verslag ook aan in anti-revolutionaire dagbladen. O.m. stond in het verslag, dat Dr Kuiper nog een uitweg had overgelaten naar Gunning en Kohlbrugge, maar dat Schilder dien pas heelmaal afgesneden had. Althans het kwam daar op neer.

Omdat de zaak zelf theologisch belang heeft — en heusch niet alleen theologisch — en Dr Noordmans iemand is, met wien men m.i. in vertrouwen een gesprek kan beginnen, schreef ik onlangs Dr Noordmans, dat ik hem voorstelde, mij een door hem zelf te verschaffen résumé van zijn ter zake gegeven beschouwingen te willen geven, waarna ik dan mijnerzijds mijn opmerkingen daar-tegenover kon plaatsen, terwijl dan Dr Noordmans daarna weer het woord kon krijgen, om zijn meening te geven. Daarop kreeg ik van Dr Noordmans een antwoord, waaruit ik met vreugde vernam, dat hij tot een gesprek in „De Reformatie” in beginsel bereid is. Dr Noordmans zond mij reeds het résumé toe, dat hij aan de studenten tevoren had verstrekt. Het luidt als volgt:

Spreker wil uitgaan van de algemeene, kerkelijke en theologische verlegenheid, die in onzen tijd merkbaar is. De spanningen, waarover wij spreken, gaan uit van de praktische moeilijkheden, waarin de kerk zich bevindt. Deze dwingen de Kerk zich op haar eigen wegen te bezinnen. De locus de ecclesia is de zwakste plaats in de dogmatiek, vooral in die der reformatoren en 'tallermeest in die der gereformeerden.

Dat is geen wonder. De Kerk moet het Evangelie prediken en tevens het leven ordenen. De spanning, die daardoor ontstaat, is niet weg te nemen. Zij plant zich voort door de heele theologie.

De moeilijkheden, die de ordening der wereld meebrengt, zetten ons in de positie der eerste christenen terug. Wij vragen weer opnieuw, wat de wereld buiten de Kerk waard is. Wij verdiepen ons, als (Zie vervolg op pagina 76.)